

"Η ΦΟΡΕΣΙΑ - ΑΡΜΑΤΩΣΙΑ ΤΟΥ ΑΓΩΝΙΣΤΗ ΤΟΥ 21"

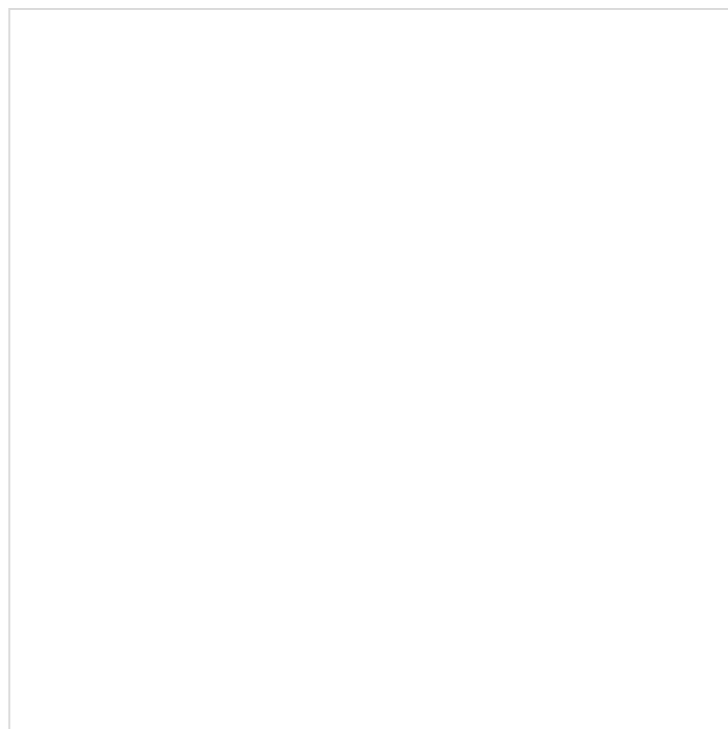
ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΚΕΙΜΕΝΑ ΕΙΚΟΝΕΣ ΚΑΙ ΑΦΗΓΗΣΗ ΤΗΣ Ε 1 ΤΑΞΗΣ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ ΣΑΡΑΒΑΛΙΟΥ ΣΤΑ ΠΛΑΙΣΙΑ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΜΕ ΑΦΟΡΜΗ ΤΟΝ ΕΟΡΤΑΣΜΟ ΤΩΝ 200 ΧΡΟΝΩΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ 21 ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΣ: ΠΑΝΑΓΙΩΤΑ ΛΑΜΠΡΑΚΑΚΗ

PANAGIOTALAMPRAKAKI 19 ΜΑΪ 2021 14:34

1. Η ΦΟΡΕΣΙΑ ΤΟΥ ΑΓΩΝΙΣΤΗ

Γιάννης Δημητριάδης

Η **φορεσιά** του αγωνιστή του 1821 είναι το σύμβολο μιας ολόκληρης εποχής, γεμάτη αγώνες, θυσίες, ηρωισμούς και μεγαλείο, μέσα από αυτή βλέπουμε όλα τα παλικάρια, τους ήρωες αλλά και του απλούς αγωνιστές του 21.

audio

Ήχος 0:17

PADLET DRIVE

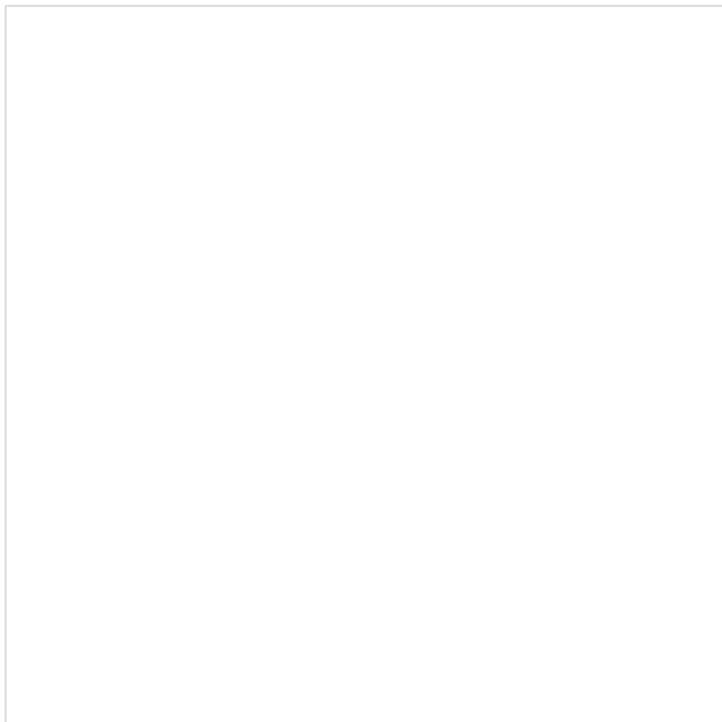
2. ΚΕΦΑΛΙ-ΜΑΝΤΗΛΟΔΕΣΙΑ

Γιάννης Μιχαλάς

Οι αγωνιστές του 21' φορούσαν στο **κεφάλι** ένα κόκκινο φέσι, γύρω στη βάση του το τύλιγαν με ένα μαντήλι. Υπήρχαν τρία είδη δεσίματος του μαντηλιού - μαντηλοδεσιάς: η **κασπαστή** -μεταξωτό μαντήλι, το χρυσοκέντητο **πόσι** και η λευκή βαμβακερή **σερβέτα**

Η φούντα στο φέσι επικράτησε από την εποχή του Όθωνα.

Τα μαλλιά των αγωνιστών ήταν μακριά και τα άλειφαν με το μεδουλάρι για να γυαλίζουν και να μένουν χτενισμένα. Πιο μακριά μαλλιά είχαν οι Μωραΐτες από τους Ρουμελιώτες.

audio

Ήχος 0:35

PADLET DRIVE

3. ΓΕΛΕΚΙ-ΦΕΡΜΕΛΗ-ΜΕΪΝΤΑΝΙ

Φίλιππος Βαγγελάτος

Στο **κορμί** φορούσαν από μέσα κατάσαρκα το άσπρο βαμβακερό πουκάμισο, χωρίς φαρδιά μανίκια για να μη δυσκολεύονται στις μάχες. Η πουκαμίσα αυτή ήταν η εξέλιξη του αρχαίου ελληνικού κοντού χιτώνα. Φοριόταν από το κεφάλι, είχε άνοιγμα μέχρι το στήθος κι έκλεινε στη λαιμόκοψη με κορδόνι. Ύστερα βάζανε το γελέκι, κι από πάνω τη φέρμελη (κεντητό γιλέκο) με δυο σειρές ασημοκεντημένα μεγάλα κουμπιά. Αργότερα αντί για φέρμελη φορούσαν το μείντανι. Η διαφορά είναι πως στη φέρμελη τα μανίκια φοριούνταν ενώ στο μείντανι τα μανίκια έπεφταν στις πλάτες πίσω σταυρωτά.

audio

Ήχος 0:56

PADLET DRIVE

audio

Ήχος 0:59

PADLET DRIVE

4. ΦΟΥΣΤΑΝΕΛΑ

Γιάννης Φωκάς

Αποτελούνταν από δυο φύλλα, κάθε φύλλο από σαράντα περίπου λαγκιόλια. Φοριούνταν ένα μπρος, ένα πίσω και δενόταν στα πλάγια της μέσης ή κούμπωνε με κουμπιά ή σιδερένιες κόπιτσες. Υπήρχαν διαφόρων ειδών φουστανέλες, η **φουστανέλα** στο Μωριά όμως ήταν μακριά κι όχι πολύ πυκνή. Η φουστανέλα των καπεταναίων και των γερόντων είχε μακρύ μήκος, λίγο πιο κάτω από το γόνατο με πολλές πτυχές. Των πολεμιστών ήταν κοντότερη και πιο ελαφριά. Όλοι τους την φορούσαν <<μονοφόρι>>, μέρα και νύχτα. Μ' αυτήν κοιμόντουσαν και μ' αυτήν ξυπνούσαν, μ' αυτήν στις μάχες και στη χαρά της γιορτής. Πάντοτε άσπρη αλλά καθώς ήταν καθημερινής χρήσης πολύ γρήγορα γίνονταν σκούρα. «**φουστανέλα μου λερή / ποιος λεβέντης σε φορείς**».

Μ' αυτή σκούπιζαν το πρόσωπό τους και τα χέρια τους, το σουγιά τους και καμιά φορά τ' άρματά τους, το χαρμπί και τα μαχαίρια τους. Πολλές φορές για να μην πιάνει η φουστανέλα τους εύκολα «λέρα» ή για να είναι αδιάβροχη την άλειφαν με χοιρινό λίπος.

ΠΑΛΑ

5. ΖΩΝΑΡΙ-ΣΕΛΑΧΙ

Γωγώ Θεοδοροπούλου

Στη μέση τύλιγαν 2-3 φορές το φαρδύ μάλλινο **ζωνάρι**, μέσα στο ζωνάρι έβαζαν τα όπλα τους – μπιστόλες, γιαταγάνια, αφού το χρησιμοποιούσαν ως θήκη. Στις μέσα θήκες του έβαζαν το ασημένιο **τάσι** τους για να πίνουν νερό, το **τσαγκαροσούβλι** για να ράβουν τα τσαρούχια τους, την «**ώρα**» τους όπως λέγανε το ρολόγι, και όσοι ξέρανε γράμματα και μπορούσαν να χαράζουν την υπογραφή τους, το **ασημένιο καλαμάρι με το φτερό**. Μαζί τους είχαν το αντίδοτο φάρμακο για τα δηλητήρια, το **παντσεχρί**. Στην έξω θήκη του σελαχιού είχαν το **χαρμπί** που το χρησιμοποιούσαν για το γέμισμα του όπλου, αλλά και ως λίμα για να τροχίζουν τα σπαθιά χρησίμευε και σα σουβλί για ψήσιμο και κατανάλωση τροφής. Στο σελάχι στερέωναν συνήθως και δύο **κουμπούρες**. Στο πίσω μέρος, στη μέση τους, στο λουρί του σελαχιού, είχαν περασμένες δυο **μπαλάσκες** που μέσα βάζανε τα φουσέκια για τα ντουφέκια τους και μια θήκη που έβαζαν τις τσακμακόπετρες. Πίσω από τη μέση τους (συνήθως στην αριστερή πλευρά)είχαν κρεμασμένη και μια μεταλλική θήκη, το **μεδουλάρι**. όπου φυλαγόταν το μεδούλι (λίπος ζώων) για τον καθαρισμό και συντήρηση των όπλων τους.

audio

Ήχος 1:07

PADLET DRIVE

audio

Ήχος 0:28

PADLET DRIVE

6. ΤΣΑΡΟΥΧΙΑ

Μαρία Γραμματσούλια

Η ποδεμή ήταν τα τσαρούχια, χωρίς φούντα, μυτερά, τα στήριζαν δένοντάς τα γύρω στη γάμπα με φαρδύ λουρί από τις θηλιές και το λουρί το έπιαναν απ' την κάλτσα κάτω απ' το γόνατο με το τσαρουχοτοκά.

Τα **Τσαρούχια**, τα έφτιαχναν με ακατέργαστο βοδινό δέρμα και ήταν πολύ ελαφρά και γερά. Οι φτωχότεροι φορούσαν γουρνοτσάρουχα, φτιαγμένα από δέρμα γουρουνιού. Τα τσαρούχια των αγωνιστών του 21' δεν είχαν φούντα.

7. ΦΛΟΚΑΤΕΣ - ΚΑΠΑ

Γιάννης Δημητριάδης

Για τη βαρυχειμωνιά φορούσαν τις **Φλοκάτες και τις Κάπες**. Οι κάπες ήταν φτιαγμένες από τραγόμαλλο γι αυτό και δεν περνούσε απ' αυτές η βροχή και το κρύο. Οι φλοκάτες ήταν συνήθως λευκές, χωρίς μανίκια σαν τις παλιές μπέρτες κι' έφταναν ως κάτω απ' το γόνατο. Τις ύφαιναν με «φλόκο» - κρόσια - που τον φορούσαν από μέσα για να ξεσταίνονται. Τις χρησιμοποιούσαν για στρωσίδι και για σκέπασμα, ακόμα και για άμυνα στο αριστερό τους χέρι.

audio

Ήχος 0:27

PADLET DRIVE

audio

Ήχος 0:13

PADLET DRIVE

8. ΝΤΟΥΛΑΜΑΣ

Γιάννης Μιχαλάς

Στη φορεσιά τους υπήρχε κι ο **ντουλαμάς**, κυριάρχησε κυρίως στην ήπειρο, τον ρίχνανε πάνω τους σαν έπιανε κρύο και ήταν φτιαγμένος από τσόχα που την κεντούσαν με μαύρο μετάξι. Ο ντουλαμάς έφτανε ίσα με τη φουστανέλα ή ήταν λίγο πιο μακρύτες. Φτιαγμένος από μαύρη ή βαθυγάλαζη τσόχα, δουλεμένη στον αργαλειό κεντημένη με μαύρο μετάξι. Ήταν ένα ενδυματολογικό αριστούργημα ως προς το σχήμα και τη διακόσμηση.

Ο ανδρικός ντουλαμάς στην Πελοπόννησο ήταν κόκκινος, κεντημένος άλλοτε με χρυσά και άλλοτε με μαύρα τερχήλια.

ΜΑΝΤΗΛΟΔΕΣΙΑ ΠΟΣΙ ΜΑΚΡΥΓΙΑΝΝΗΣ

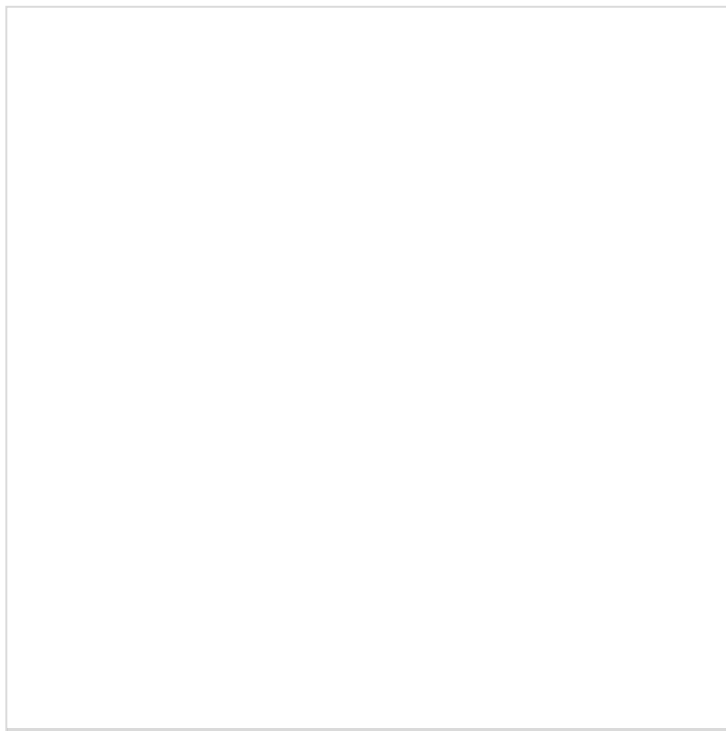

9. ΟΠΛΑ

Αναστάσης Σωτήραλης

Στα **όπλα** τους οι κλέφτες και οι αρματολοί χρωστούν τη ζωή τους σε αυτά βασίζονται και με αυτά στο προσκεφάλι τους περνούν το μεγαλύτερο μέρος της ζωής τους: **«Το χέρι μου προσκέφαλο και το σπαθί μου στρώμα και το καριοφιλάκι μου σαν κόρη αγκαλιασμένο»**. Κάθε αγωνιστής ήταν δεμένος συναισθηματικά με το όπλο του. Το θεωρούσε πολύ προσωπικό αντικείμενο, συμβόλιζε την τιμή και της ανδρεία του **«Τουφέκι μου περήφανο, σπαθί μου παινεμένο»** έλεγε το δημοτικό τραγούδι . Μπορεί στη διάρκεια της κάθε εκστρατείας οι αγωνιστές να μην **άλλαζαν** ρούχα, ούτε να **πλένονταν** τα όπλα τους όμως φρόντιζαν πάντα να **αστράφτουν**. Πρώτη τους έγνοια μόλις ξυπνούσαν το πρωί ήταν να τα **καθαρίσουν** και να τα **τακτοποιήσουν**, Ο καθένας είχε το δικό του

όπλο, που το τιμούσε σαν να ήταν σύντροφος, ή στενό συγγενικό του πρόσωπο. Πολλοί, μάλιστα, τα βάφτιζαν δίνοντάς τους αγαπημένα ονόματα: «Κυρά Βασιλική» ήταν το καριοφίλι του Καραϊσκάκη, «Παπαδιά» το καριοφίλι του Διάκου, «Ασήμω» η σπάθη του Ανδρούτσου, «Θοδωρούλα» το όπλο του Γρίβα.

audio

Ήχος 1:24

PADLET DRIVE

10. ΟΠΛΑ

Αριστέα Οικονόμου

«Συνήθως ο οπλισμός των αγωνιστών του '21 ήταν ένα μακρύκαννο τουφέκι, ένα ζεύγος πιστόλες, ένα γιαταγάνι και κάποιες φορές και μία σπάθη»

Τα όπλα που χρησιμοποιούσαν για τις μάχες σώμα με σώμα ήταν:

το **Γιαταγάνι**, ένα μαχαίρι με μήκος λάμας μισό μέτρο και παραπάνω, φτιαγμένο από γερό ατσάλι. Τα γιαταγάνια που κρέμονταν από το σελάχι ήταν από τα πιο γερά όπλα, τρυπούσαν λαμαρίνες και άντεχαν να κόψουν χοντρή αλυσίδα.

Το **Μπελ Χατζάρι**, ήταν ένα δίκοπο μικρό μαχαίρι, το φορούσαν στη μέση, δεξιά μεριά από το λουρί του σελαχιού. Οι Έλληνες το είχαν όσοι το απέκτησαν ως λάφυρο καθώς ήταν τούρκικο όπλο.

audio

Ήχος 0:50

PADLET DRIVE

11. ΟΠΛΑ

Ζωή Κοντογεωργοπούλου

Το τούρκικο Τοπούζι (ή κεφαλοθραύστης) ήταν ένα ραβδί, δυο πιθαμές μάκρος, που στη μια μεριά είχε ένα στρογγύλεμα με χυτό μολύβι μέσα για να βαραίνει και στην άλλη μεριά τελείωνε σε βέλος αγκαθωτό.

Στο σελάχι ήταν ζωσμένο και το **Τσεκούρι** τους, συνήθιζαν να το έχουν μονάχα οι καπεταναίοι, όπως ο Κολοκοτρώνης, ο Καραϊσκάκης, οι Μαυρομιχαλαίοι. Απ' το αριστερό μέρος του κορμιού τους κρεμόταν η αστραφτερή και καμπυλωτή Πάλα. Σε επιδέξια χέρια ήταν από τα πιο φονικά όπλα. Με μια σπαθιά της μπορούσαν να κόψουν από τον ώμο άνθρωπο στα δύο. Τέλος είχαν τη **Σπάθη** αλλιώς **Σπάθα** βασικό όπλο της Επανάστασης του 21, την κρατούσαν συνήθως στον ώμο τους ή τη στερέωναν στη μέση τους. Η λαβή της έμοιαζε με κεφάλι άγριου δράκοντα.

audio

Ήχος 0:56

PADLET DRIVE

audio

Ήχος 0:50

PADLET DRIVE

12. ΟΠΛΑ

Χαράλαμπος Σκόνδρας

Τα **καριοφίλι** ήταν το πιο γνωστό όπλο του 21 και είχε διάφορα ονόματα: «Λαζαρίνα», «Αρμούτι», «Νταλιάνι» (από το Ιταλιάνοι), «Σισανές».

«Νταλιάνι μου στον πόλεμο κι' Αρμούτι στο σημάδι, και καριοφίλι στη φωνή σαν άξιο παλληκάρι» έλεγε το δημοτικό τραγούδι..

Το **Νταλιάνι** ήταν ένα κοντόκαννο καριοφίλι ιταλικής προέλευσης, με μεγάλη ακρίβεια στη σκόπευση.

Ο **Σισανές** ήταν ένα παλιότερο αλλά πολύ καλής ποιότητας βαρύ όπλο, το οποίο προέρχεται από την τουρκική λέξη *sisane* = πολεμικό τουφέκι.

Τέλος η **Πιστόλα ή Μπιστόλα** ήταν ένα

κοντόκαννο όπλο που χρησιμοποιούσαν οι αγωνιστές του 1821. Οι πιστόλες ήταν μονόκαννες και δίκαννες. Τις δίκαννες τις έλεγαν διμούτσουνες.

ΚΑΡΙΟΦΙΛΙ

13. ΤΑ ΣΤΟΛΙΔΙΑ

Την όλη φορεσιά συμπλήρωναν και τα στολίδια, τα τα οποία λέγονταν τσαπράζια ή τουσλούκια. Τα τσαπράζια αποτελούσαν σύμβολα λεβεντιάς, πλούτου αλλά και ηρωικής καταγωγής. Επειδή ήταν ζωγραφισμένα με σαββάτι, τα λέγανε σαββατιδικά. Απ' τον αριστερό ώμο ήταν κρεμασμένο μ' ασημένια αλυσίδα το στρογγυλό χαϊμαλί που είχε μέσα Φυλαχτά. Στις 2 όψεις είχε σκαλισμένα τον προστάτη άγιο και τον Ευαγγελισμό ή την Ανάσταση. Το **Κουτσέκι** ήταν ένα στολίδι από ασημί και στις 4 πλευρές του κρέμονταν ψιλές αλυσίδες και κάλυπταν ολόκληρο το στήθος. Είχε πάνω του ζωγραφισμένο το δικέφαλο αητό ή τον Αη-Γιώργη και τον Αη-Δημήτρη.

audio

Ήχος 0:40

PADLET DRIVE

ΜΑΛΛΙΑ

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΔΙΑΚΟΣ

ΦΕΣΙ - ΓΕΛΕΚΙ - ΦΕΡΜΕΛΗ - ΖΩΝΑΡΙ - ΣΕΛΑΧΙ

Γεώργιος Δράκος

ΦΟΥΣΤΑΝΕΛΑ

ΦΕΡΜΕΛΗ

ΤΣΑΠΡΑΖΙΑ

ΣΕΛΑΧΙ

ΠΑΛΑΣΚΑ

ΧΑΡΜΠΙ

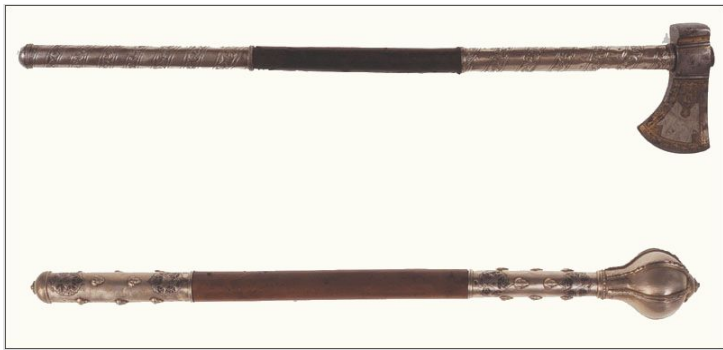
ΓΙΑΤΑΓΑΝΙ

ΠΑΝΩΦΟΡΙΑ -ΚΑΠΕΣ

ΜΠΕΛ ΧΑΤΖΑΡΙ-ΤΟΠΟΥΖΙ-ΤΣΕΚΟΥΡΙ

ΦΕΡΜΕΛΗ

ΜΑΝΤΗΛΟΔΕΣΙΑ ΠΟΣΙ ΝΙΚΗΤΑΡΑΣ

ΜΑΝΤΗΛΟΔΕΣΙΑ ΣΕΡΒΕΤΑ

ΠΑΝΟΥΡΓΙΑΣ

ΠΙΣΤΟΛΕΣ ΤΖΑΒΕΛΛΑ

ΜΕΔΟΥΛΑΡΙ

ΦΕΣΙ

ΣΠΑΘΑ

Η ΠΟΛΕΜΙΚΗ ΕΞΑΡΤΗΣΗ & ΤΑ ΟΠΛΑ ΤΟΥ ΚΟΛΟΚΟΤΡΩΝΗ

ΜΕΔΟΥΛΑΡΙ

ΚΙΟΥΣΤΕΚΙ

